

Yukio Mişima

**QIZIL
MƏBƏD**

Tərcüməçi:
Vurğun Həsənli

qanun nəşriyyatı

Yukio Mishima

**THE TEMPLE
OF THE GOLDEN
PAVILION**

Yukio Mişimanın yazdığı bu roman adını 1950-ci ildə Qızıl Məbəddə baş vermiş yanğından götürmüşdür.

1955-ci ilin sentyabr ayından etibarən idmanla məşğul olmağa başlayan Mişima “davranış” axtarışında olmuşdur. Özünü 5 il əvvəl baş vermiş “Qızıl Məbəd yanğını” hadisəsində cinayətkar hesab edilən Hayaşi Yokenin yerinə qoyan müəllif əsas diqqətini “gözəllik” üzərində cəmləmiş və onun insan həyatındaki rolundan bəhs edən yeni bir əsər ərsəyə gətirmişdir. Diqqəti daha bir məqam çəkir. Bəllidir ki, müharibədən sonra cəmiyyətdə müxtəlif tendensiyalar var idi. Mişima bu əsərdə onların bir çoxunun qəbuləilməz olduğunu vurğulamışdır.

Yukio Mishima **THE TEMPLE OF THE GOLDEN PAVILION**

Yukio Mişima **QIZIL MƏBƏD**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 272 səh.

Janr: fiction/roman/psixoloji realizm

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 08.02.2023

Yapon dilindən

tərcümə edən: Vurgun Həsənli

Redaktor: Səfər Kəlbixanlı

Korrektorlar: Aytən Nəsirzadə,

Ülviyyə Eminova

Texniki redaktor: Xəyalə Şirinli

Mətn dizaynı: Mürsəl Qasımov

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-529-8

© Qanun nəşriyyatı, 2023

© Yukio Mishima, 1956

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları “Qanun Nəşriyyatı”na məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

I fəsil

Qızıl Məbəd haqqında hələ lap uşaq ikən atam mənə danışmışdı.

Mən Maizurudan şimal-şərqdə, dənizə tərəf uzanan burunda doğulmuşam. Atam əslən buralı deyildi, ailəsi Sirakuda yaşayırdı, Maizurunun şərq tərəfində. O, doğmalarının təkidi ilə rahibliyi qəbul etdi və ucqar sahilboyu məbədin baş rahibi oldu. Burada ailə qurdu və onun oğlu, yəni mən dünyaya gəldim.

Nariu burnunda heç məktəb də yox idi və mən anamın dizləri üstündən düşər-düşməz, ata evini tərk etməyə və əmimgil-də – Şərqi Maizuruda yerləşməyə məcbur oldum. Orada gimnaziyaya getməyə başladım.

Atamın vətəninə il boyu bolluca günəş olurdu, amma noyabr və dekabr aylarında gündə bir neçə dəfə səmadən – nə qədər göy və buludsuz olsa da, – soyuq payız yağışı tökülürdü. Bəlkə elə dəyişkən xasiyyətimə görə o yerlərin havalarının hiyləgərliyinə borcluyam?

Bəzən may axşamlarında, dərslərdən sonra əmimin evinə qayıdıb, ikinci mərtəbədə mənə məşğələlər üçün ayrılmış otaqda oturub, pəncərədən ətraf təpələrə baxırdım. Yenicə yarpaqlarla örtülmüş həmin qarşıda ki tərəciklər qürub günəşinin şəfəqlərini qəbul etməklə, ortası sanki qızıl suyuna salınmış ti-

kili kimi görünürdü. Mən o tərəflərə baxır, Qızıl Məbədi təsvür edirdim.

Əlbəttə, dərsliklərdə tez-tez mənə məşhur məbədin şəkil və rəsmləri rast gəlirdi. Amma qəlbimin dərinliyində mən onu tamamilə başqa cür – atamın təsvir etdiyi kimi təsvür edirdim. Yox, o heç vaxt deməmişdi ki, məbədin divarlarından qızılı şəfəq saçır, amma onun inamına görə bütün Yer kürəsində Qızıl Məbəddən daha gözəl heç nə mövcud deyildi və bu iki sözün səslənməsini dinləyə-dinləyə iki ən istəklili kanjiyə¹ heyranlıqla baxır, özüm üçün şəkillər çəkirdim və bunların dərslikdəki ümumi, dəyərsiz təsvirlərlə heç bir əlaqəsi yox idi.

Günəşin gözqamaşdırıcı şüaları altında uzaq çaybasar sahələr gözümə dəyən kimi mənə elə gəlirdi ki, parıldayan Qızıl Məbədin işığıdır. Bizim prefektura Kioto və qonşu Fukuinin dağlıq aşırımından keçən sərhəddə yerləşirdi. Dağların arxasından səhərlər günəş çıxırdı. Hərçənd Kioto tamamilə başqa tərəfdə yerləşirdi. Hər dəfə mənə elə gəlirdi ki, səhər səmasına günəş simasında Qızıl Məbəd qalxır.

Gözlə görünməyən məbədi mən hər şeydə görürdüm və bu halıyla da o, dənizə bənzəyirdi: Siraku kəndi sahildən bir yarım ri² də yerləşirdi və Maydzura körfəzi dağların o üzündə yerləşirdi, amma dənizin yaxınlığı daim hiss olunurdu, külək onun qoxusunu hiss etdirir, minlərlə qağayı pis havalarda sahildən uçaraq çəltik sahələrinə qonurdu.

Mən cılız, xəstə uşaq idim. Bütün uşaq oyunları və əyləncələrində ən sonuncu idim. Həm də anadangəlmə pəltəkliliyim məni başqa uşaqlardan kənar durmağa, təkliyə və qapalılığa mehr salmağa məcbur edirdi. Bundan başqa, bütün uşaqlar bildirildilər ki, mən ruhani oğluyam və onların sevimli əyləncəsi

¹ Müasir yapon yazısında işlənən çin heroqlifləri.

²3,927 km bərabər olan uzunluq ölçüsü.

mənə sataşmaq idi. Pəltək buddist rahibin sutraları¹ necə mızıldandığını yamsılayırdılar. Oxu dərslərində, əgər kitabda pəltək personaj iştirak edirdisə, onun bütün replikaları hökmən uca-dan oxunurdu. Xüsusi olaraq mənim üçün...

Təəccüblü deyil ki, pəltəkləyim mənimlə ətraf mühit arasında bir divar ucaldırdı. Mənim üçün ən çətini sözün birinci səsi idi, bu məni digər insanlardan ayıran qapının açarı idi. Və o, həmişə açar yerində ilişib qalırdı. Hər kəsin öz nitq qabiliyyəti var. Onların iç dünyasını ətraf mühitlə birləşdirən qapı həmişə taybatay açıq olur, külək maneələrlə qarşılaşmadan ora daxil olub geri qayıdırdı. Mənə isə bu qabiliyyət ömürlük qismət olmaya-caqdı, sanki bəxtimə paslanmış açar düşmüşdü.

Sözün birinci səsiylə vuruşan pəltək ümitsiz, şəxsi “mən”inin tələsindən azad olmaq üçün vuruşan quşa bənzəyir. Sonda quş qurtulacaq, amma artıq gec olacaq. Düzdür, bəzən mənə elə gəlirdi ki, ətraf aləm mənim mübarizəmin və çabalaramın nəticəsini gözləməyə razıdır, ancaq mənə qapını açmaq müyəssər olanda, artıq həmin an öz təkraredilməz təravətini itirirdi. O solurdu, saralırdı ... Və mənə elə gəlirdi ki, başqa cür ola da bilməz, solmuş, çürümüş reallıq elə məhz mənim kimisinə yaraşır.

Yeniyetməlik dövründə məni hakimiyyət haqqında cəlbedici və bir-birinə zidd xəyalların təqib etməsində qəribə heç nə yox idi. Daha doğrusu, hakimiyyətin iki müxtəlif növü haqqında. Gah tarixi romanları çox oxuyub, özümü qüdrətli və amansız hökmdar kimi təsəvvür edirdim. O, pəltəkdir və buna görə də demək olar ki, həmişə susur, amma bu sükutun qarşısında daim qorxu içində yaşayan təbələr titrəyir, öz ağalarının üzünə qorxa-qorxa baxır, onları qəzəb, yoxsa mərhəmət gözlədiyini

¹ Buddizmdə Buddanın sözləri olduğu ehtimal olunan mətnlərə verilən ad.

duymağa çalışırdılar. Mən, hakimi-mütləq, öz amansızlığıma rəvan və gursəsli ifadələrlə haqq qazandıрмаğa ehtiyac duymuram, sükutumun özü istənilən qəddarlığı izah edib bəraət qazandıracaq. Ləzzətlə qaşlarımın bircə hərəkəti ilə gimnaziya da mənə əzab vermiş müəllimlərin və sinif yoldaşlarımın amansızlıqla edam əmrini verdiyimi təsəvvür edirdim. Və bir də özümü kainatı səssiz seyr edən başqa cür hökmdar – böyük rəssam, qəlblərin hökmdarı kimi təsəvvür etməyi xoşlayırdım! Fağır görkəmə baxmayaraq, qəlbimin dərinliyində özümü bütün yaşıdlarımdan daha zəngin və daha istedadlı hesab edirdim. Bəli, bu yəqin ki, təbiidir. Fiziki nöqsana malik olan hər bir yeniyetmə özünü gizli seçilmiş zat zənn edir. Mən də istisna deyildim. Bilirdim ki, məni irəlidə hələlik sirlə, amma böyük bir missiya gözləyir.

... Belə bir hadisəni xatırlayıram.

Gimnaziya yeni, işıqlı binada, hamar təpələr arasında, rahat, geniş sahədə yerləşirdi.

May günlərinin birində, gimnaziyamıza keçmiş şagirdlərdən biri gəldi. O, hazırda Maydzuri hərbi dəniz mühəndislik məktəbinin kursantı idi. Onu ailəsinə baş çəkməyə buraxmışdılar. Bu cavan oğlan mənə gənc Tanrı kimi görünürdü. Başına qoyduğu furajka düz burnuna kimi çəkilsə də, gündən qaralmış üzünə çox yaraşır. Gimnaziya şagirdləri kursantı sıx əhatəyə almışdı. O isə hərbi həyatın ağırlıqlarını onlara təsvir edirdi. Lakin dodaqlarındakı təbəssümdən bu acınacaqlı həyatın onun üçün maraqlı olduğu və bunu qəhrəmanlıq kimi qəbul etdiyi sezilirdi. Kursantın olduqca özündənrazı görünüşü var idi. Şagirdlərə təkəbbürlə, yuxarıdan aşağı baxırdı. Hərbi mundirin altından görünən geniş sinəsi okean dalğalarını yaran gəminin burnunda kəsilmiş fiquru xatırladırdı.

Kursant meydana aparan yolun daş pilləkənlərinə yayxanaraq səliqəsiz şəkildə oturmuşdu. Böyür-başında ovsunlanmış

dinləyicilər yığını vardı. Ətrafımızdakı yamac lalələr, yazgülləri, zanbaqlar, anemonlarla bəzənmişdi. Yuxarıda, pilləkənin üst tərəfində isə ağ rəngli maqnoliya ətir saçırdı.

Pilləkəndə toplaşmış qrup heykəl kimi hərəkətsiz donub qalmışdı. Mən isə bir az kənarıda, skamyada, yazgüllərinin əhatəsində qürurlu kursantın mundiri və uca, şən səsinin cah-calalı qarşısında ehtiramla oturmuşdum.

Ancaq gənc Tanrı get-gedə daha tez-tez mən tərəfə baxırdı. Görünür, o elə hesab edirdi ki, yalnız mən onun üstünlüyünü qəbul etmirəm, odur ki, özünü azca təhqir edilmiş kimi hiss edirdi. O, heyranlarından – gimnaziya şagirdlərindən adımları sovuşub qışqırdı:

– Hey, Mizoquçi!

Mən susaraq ona baxırdım. Kursant ləzzətlə güldü:

– Yaxşı, niyə susursan? Yoxsa karsan?

– Mən p-p-p-pəltəyəm, – sinif yoldaşlarımdan biri məni yamsıladı və yerdə qalanların hamısı qəhqəhə ilə gülməyə başladılar. Alçalıcı gülüş necə də göz qamaşdırıcıdır! Sinif yoldaşlarımla uca, uşaqyana amansız qəhqəhəsi həmişə mənə günəşdən alışıq otun saplaqlarını xatırladırdı.

– Sən pəltəksən? Sənə məktəbimizə daxil olmaq lazımdır! Orada səni bir göz qırpımında müalicə edərlər.

Və burada cavab mənim iradəmə əks olaraq, sanki öz-özünə sıçradı, mən, hətta kəkələmədim də:

– Hərbi peşə məktəbində nə işim var? Mən rahib olacağam.

Hamı susdu, yalnız gənc Tanrı əyilərək otu saplağından qoparıb ağzına apardı.

– Aydındır. Deməli, bir neçə ildən sonra sən mənim ruhumun rahatlığı üçün dua etməli olacaqsan.

O zaman Sakit okeanda müharibə artıq başlanmışdı.

... Qəflətən sanki hər şey aydın oldu. Mənə elə gəldi ki, əl-lərimi geniş açaraq qaranlıq dünyanın qarşısında dayanmışam. Və bütün bu dünya – onun may gülləri də, parlaq kursantları da, amansız sinif yoldaşlarım da – bir gün ovuclarımın içinə düş-cək. Mənə aydın oldu ki, dünyadan bərk yapışmışam. O, əllə-rimdə sıxılıb... Amma bu kəşf məndə qürur hissi doğurmadi. Ancaq o, yeniyetmə üçün çox ağır idi.

Qürur daha çox yüngül, işıqlı, gözüaçıqlıq, qılgılımsaçan, nəşəverici bir şeydir.

Elə bir şeyə malik olmaq istərdim ki, mənə fəxr etmək hü-ququ versin və hər kəs də bunu görsün. Heç olmasa onun kəməmindən asılmış xəncər kimi.

Gimnaziya şagirdlərinin ehtiramla baxdıqları xəncər, həqiqətən də, qəşəng idi. Düzdür, danışdırlar ki, kursantlar tez-tez onunla karandaş itiləyirlər. Əslində bu cür zəhmli bir aləti karandaş itilmək kimi bayağı bir işdə istifadə etmək düzgün deyildi. Amma yenə də, qürurverici görünürdü.

Sonra isə mühəndislik məktəbi kursantının pencəyi ağ rəng-lə boyanmış hasardan asıldı. Elə oradaca onun şalvarı, köynəyi və alt paltarları peyda oldu... Güllər arasında asılmış bütün bu geyimdən gəncin tər qoxusu gəlirdi. Ağ rəngli, gözqamaşdırı-cı, parıldayan köynəyin üstünə arı qonmuşdu. Qızıl qaytanla bəzənmiş furajka sahibinin başını bəzəyən əşya kimi səliqə ilə çəpər payalarının birinə düz keçirilmişdi. Kursantın özü isə qum səpilmiş sumoya¹ tərəf irəliləyirdi. Gimnaziya şagirdlərindən kimsə ona güləşmək təklif etmişdi.

Mən əyindən çıxardılmış paltarlara baxırdım və onlar mən-də taclandırılmış qəbiristanlıq təəssüratı yaradırdı. Güllərin bolluğu bu təəssüratı daha da gücləndirirdi. Par-par parılda-

¹ Ənənəvi yapon güləş növü.

yan qara laklı, dimdikli furajkadan, dəri çiyin qayışından və xəncərdən lirik cazibədarlıq ətri saçırdı. Hətta öz sahiblərinin əynindən çıxardılmış vəziyyətdə belə, onlar onun özündən az mükəmməl deyildilər. Bu əşyalar mənə ölmüş gənc qəhrəmanın qalıqları kimi görünürdü.

Ətrafa baxıb əmin oldum ki, yaxınlıqda heç kəs yoxdur. Rinq tərəfdən hərərətli qışqırıqlar eşidilirdi. O zaman mən cibimdən paslı cib bıçağımı çıxarıb hasara yaxınlaşdım və xəncərin gözəl qara qınında bir neçə eybəcər cızıq çəkdim ...

Bəlkə də, oxucu bu sətirləri oxuyub mənim şair təbiətli oğlan olduğumu düşünəcək. Ancaq mən heç vaxt şeir yazmamışam. Hətta gündəlik də tutmamışam. Öz çatışmazlıqlarımı başqalarının bacarığı ilə kompensasiya etmək istəməmişəm. Kütlədən seçilmək mənimə nələrdənsə istifadə etməmişəm. Başqa sözlə, incəsənət adamı olmaq üçün mən çox lovğa idim. İnsan taleləri və ya ruhları üzərində hökmranlıq haqqında xəyallar elə xəyal olaraq qalırdı. Onların həyata keçməsi üçün mən heç bir iş görmürdüm.

Heç bir insan məni anlaya biləcək vəziyyətdə deyildi – məhz bu düşüncə məndə istisnalıq hissi yaradırdı. Buna görə, mən də özümü ifadə etmək, başqalarına aydın olmaq arzusu yarana bilməzdi. Mənim yalqızlığım kəsilmək üçün kökəldilən donuz kimi şişirdi.

Yadıma kəndimizdə baş vermiş bir faciəli hadisə düşür. İlk baxışdan onun mənimlə zərrə qədər də olsun əlaqəsi yoxdur, ancaq bu hadisənin mənimlə əlaqəsinin olduğunu, hadisələrdə bilavasitə iştirakımı bildirən hissi indiyə kimi də xatırlayıram.

O hadisə nəticəsində mənə çox şey aydın oldu: həyat, ehtiras, xəyanət, nifrət, sevgi və s. Amma mənim qəribə yaddaşım şübhəsiz ki, baş vermiş faciənin əsasında gizlənən o möhtəşəmliyə göz yumurdu ...

Əmimgildən iki ev o yana gözəl qız yaşayırdı. Adı Uiko idi. Onun iri və apaydın gözləri var idi. Həmişə özünü əlçatmaz aparırdı, bəlkə ailəsi kənddə varlı hesab olunduğundan özünü belə aparırdı. Uiko hamının xoşuna gəlirdi, demək olar ki, onu əl üstündə gəzdirirdilər, amma onda nəşə gizli bir şey vardı. Tək qalarkən onun nə haqda düşündüyünü ehtimal etmək mümkün deyildi. Qısqanc kənd sözgəzdirənləri iddia edirdilər ki, məhz Uiko kimiləri buz kimi qısır olurlar. Halbuki, Uiko hələ bakirə idi.

Gimnaziyanı qurtaran kimi, Uiko könüllü olaraq Maydzura hərbi dəniz hospitalında tibb bacısı işləməyə başladı. Hospital o qədər də uzaqda deyildi və o, işə velosipedlə gedə bilirdi. Evdən səhər ala-qaranlıqda, biz məktəblilər oyanandan düz iki saat əvvəl çıxmaq məcburiyyətində idi.

Bir dəfə axşam Uikonun bədəni haqqında tutqun xəyallara qapıldığımdan yata bilmirdim və gecənin bitməsinə yaxın otağımdan çıxdım, gimnastik çəkələklərimi geyinib, qarıya tərəf irəliləyib ala-toranlığa doğru addımladım.

O gecə ilk dəfə deyildi ki, onun bədənini təsəvvürümə gətirirdim. O arzular tez-tez və daha aydın şəkildə məni təqib edirdi. Şübhəsiz, xəyalən Uikonun ağ və qıvraq bədənini görməyə, onun ətrini duymağa başladım. Ona toxunarkən, barmaqlarımın alışıb yanacağını təsəvvür edirdim. Dərisinin şumallığını, çiçək tozcuğunun ətrini təsəvvür edirdim.

Mən cığırla sürətlə irəliləyirdim. Daşlar qaçışımı yavaşıtırdı, qaranlıq yolları üzümə bağlamırdı.

Budur, cığır daha da genişləndi. O, balaca kəndin kənarı ilə burula-burula uzanıb gedirdi. Orada böyük azat ağacı bitirdi. Ağacın gövdəsi şəhdən yaşarmışdı. Mən ağacın gövdəsi arxasında gizlənilib Uikonun velosipedilə gəlişini gözləməyə başladım.